

5. května - V dopoledních hodinách byl ve náměstí klid, poněmhu křídlen. ze hlomčty lidí, prostovějších ve ulicích a náměstí, svědčily o všeob-
 ném napětí a o očekávání nových událostí. Mnozí si již povinně, že
 praiský rozhlas vysílal téměř pouze češty, německé hlášení bylo ve-
 mi řídké. Asi ve 12:30 hod., po krátkých zprávách, tentokrát bez Volání praiského rozhl.
 německého hlášení, začal praiský rozhlas volati o pomoc a oznamo-
 val, že tam jsou shromáždění čeští lidé. - Věcho občanstvo se zmocnilo
 ranním. Mnozí vyběhali ze ulice, jimi opět spěchali domů, každý s
 tím, že nechtěl rozhodné hodiny.

V náhodně odbojového hnutí zachytil zprávu Jiří Šira, který
 nechtěl ihned nástup všech složek praiského vedení. Nastoupily skupi-
 ny poměrky Purka, železničnický motopojky, mládež, křižáci, pak četní-
 všech složek odboje. ci, policie, atd. Uvěřeny ihned prostředky, které měl Národní výbor
 k dispozici pro průběh bojů: několik partyzánských oddílů v ruzm-
 Sile bojových prostřed-
 kům o více asi 400-500 osob a četa Jugoslavenů ve Lvovci, ků.
 jejich zvládnutí zajistil zpravedlivý důstojník J. Kolonc, ve
 městě pak tajně mobilizovaní dobrovolníci, především z řad zaměst-
 nanců čten a otevíracích železničárn asi v síle noty, jež začal

Německá přesila. Rozhodnutí o přene-
 sení bojů ve venkov. Zákrok německé posádky, Internace členů národ-
 ního výboru. Přestřelka na náměstí.

mohl být později ani z vojensobem. Věchni hito bojovníci byli větš
 mi málo ozbrojeni a proti něm stalo asi 1.500 německých vojáků ve městě
 a v okolních vesnicích a v zádech pek silné posádky mládežáků. Po
 poradě s vojenskými odborníky bylo rozhodnuto, aby ve městě byl udrž-
 žen klid a aby boje byly přeneseny ve venkov. Partyzánské oddíly mě-
 ly přepočtati malé posádky a transporty a zmocnovati se zbraní, že-
 lezničární měli kusy proje, aby tak umožnili odvolání německých
 Zákrok německé posádky, posil pro Prahu a pod. V tom ale zakročile německé posádky, otevřelo
 hlavní ulice a náměstí a jedne četa vhlle do budovy Okresní zřelozny
 Internace členů národ- hospodářské a internorele vedoucí odboje a drachle poštní. Internoremí
 členové Národního výboru však ohlásili, že do praze o prazu ják
 zachovali klid ve městě a byli opět usmířeni. Ihned poté nastou-
 pil národní výbor ne opustěné náměstí, nechal vyrážeti stěhu ve
 budovu Okres. zřelozny hospodářské a předseate ing. V. Boháč uvítal v
 Přestřelka na náměstí. pratoru tento symbol svobody. Velitel vojenské hotovosti ve náměstí
 nřídil pelbu, mhoto však nebyl zrušen. Pak byl donucen Němce
 Schweiche k intervenci u veličho plukovníka, který hotovost z ně-
 městí odvolal.

Zastavení provozu na
železnici.

Prevzetí nádraží.

Projev A. Tylla v dil-
ních ČSD.

Příprava k boji.

Mezitím přesňi rozhlas vyzýval k zastavení provozu na želez-
nici, což bylo ihned splněno. Členové národ. výboru A. Tyll a Jan
Kamr se radili přednostu nymburského nádraží Spetlaha a úřad
převzal velmi adjunkt Štočl. Na nádražních budovách byly vyvě-
ny československé vlajky. Současně byl připraven artistní soubor,
který by mohl v případě potřeby dovésti dobrovolníky na pomoc
do Prahy.

V dílnách se všichni zaměstnanci shromáždili a po proje-
vu bývalého komunistického poslance A. Tylla provolali zlatou česko-
slovenskou republiku. Nervózní a nepokojní zaměstnanci byli
posláni domů, vojáci a dobrovolníci čekali pod velením česko-

slovenského důstojníka ne delší pozdravy. Dílny ČSD se tehdy staly hlavním
nymburským pivovarem, shromáždističem a arsenálem pod velením po-
dílky ČSD-nymburského pivovaru Turkie a kapitána Grundmanna.
převzat.

Mezitím hlásil přesňi rozhlas, že v Praze probíhaly pouliční bo-
je. Ještě samozřejmě, že průběh těchto bojů byl důstojně sledován
s napětím, jaké snad ještě nikdo nezažil. Na domích se počaly opět
objevovat československé vlajky, bíchory byly opět připraveny na od-
vážky a trikolory. Vyšším, jistě nechtěným, důsledkem události ze 2. května,
bylo přičiněním větší rezervovanosti, které tentokrát prosivkela do všech
projeví předstí. Obyč z toho, co by mohlo přijít, byly příliš mocné,
aby mohly být zcela překlušeny pocitem radosti, že se konečně blíží
osvobození.

Zástupci Německého vojska se setkali z předstřední Němci oddělení jednání s velitelem k veliteli německé posádky na nádraží a požádali jej o kapitulaci německé posádky a vydání zbraní. Po delším jednání odmítl velitel vydati zbraně a jiným osobám a byl ochoten kapitulovati pouze redukovanému vojsku, které by zaručilo bezpečnost kapitulujícím.

U již opět hlásil pražský rozhlas, že bude učiněn projev novo-Propjev revoluční Národní Německé strany. Občanstvo prožilo delší chvíle napětí, když rodni rady. dlouho a dlouho očekávalo u svých příjimačů na prohlášení československé samostatnosti, po němž však následovaly další zprávy o potupných bojích v Olze a konečně vyléklo i bouřlivě očekávanou zprávu o kapitulaci německých vojsk, které však zůstaly kapitulace německých vojsk. a mezi nimi i ta v Olze - nyní probírali v Olze. Po zprávě o kapitulaci byli nymburská Němci ihned sváženi do busu. Sonstřetování nymburského gymnasia a do hotelu „Klášter“, kde je hlídáno silně ských Němci. ozbrojená německá stráž.

Občanstvo, dleň ČSD zůstalo na celou noc v závodě a cvičilo Přípravy v Olze ČSD. používání zbraní. Jinak byl klid, že mnoho lidí spalo jen velmi málo.

Dostivé počasí.

Opětne odstranění německ. nápisů.

Svážení munice.

Zprávy o bojích v okolí.

Zatčení E. Schreiera a A. Novotného.

6. května 1945. - Ve městě byl více klid, ale ovzduší bylo plné napětí. Po celý den přišlo, což jen zvyšovalo ponurost. Domy byly již hojně ozdobeny praporek, lidé na ulicích bylo méně, což bylo pochopitelným následkem špatného počasí. Německé nápisy - pokud byly po 2. květnu opět obnoveny - byly nyní opět odstraněny a komerční německý nápis na radnici byl opět zahalen černou rouškou. Lidé sekvívali většinou u kashlesových příjimačů, z nichž bylo možno získati informace o situaci v Olze.

V odpoledních hodinách přišli partyzáni do závodů dleň 2 vagonů s municí, v noci se svážela munice místními vozy (viz firmy X. Novák zůstal na cestě při jízdě na Loučenu. Všechno občanstvo sledovalo s napětím zprávy o akcích v okolních obcích, které přivážely zprávy. Tak na př. Loučenu bylo ve dne v rukách českých, v noci ji opět dobyli Němci, ukely byly v rukách chorvatských partyzánů a pod. Motospojka Emil Schreier a Ant. Novotný byly ze jízd zatčena Němci a odvezena ihned do vojenského tábora v Milovicích.

7. května - Velký den se vyznačoval vzrušujícím napětím. Národní výbor jednal opět bezvýsledně o kapitulaci německé posádky. V ranních hodinách byl vyhozen do vzduchu mostek ke Zvěřínku, tratě byly na několika místech porušeny. V dopoledních hodinách jelo množství německých pontonů směrem k Dyzě.

Střežení německé posádky.

Výzvalská německá posádka byla stále střežena. Němci odstranili nálož z pilířů hlavního mostu, čeští bojovníci přestřihali kabely k náložím v reálném gymnáziu.

Průjezd ustupující německé armády.

V noci projížděly po Bolešlavské silnici ustupující německé armády z Moravy. Objektivně spalo ve stájech z obry před SS jednotkami, neboť večer hlásil místní rozhlas, že směrem na Výzvalku přijíždějí stílejší německé tanky.

Poprava E. Schreuera a M. Novotného.

Poději dostala zpráva, že v Mělnovicích byli toho dne popraveni dva členové nymburských motospojek Emil Schreuer, student z Nymburka a Antonín Novotný, puškař z Kovanic, kteří byli zatčeni předcházejícího dne.

8. května - Dopoledne se projevoval již zrnitý pokles napětí, které v předcházejících dnech dosáhlo vrcholu. Národní výbor vykonal poslední přípravy k ní připravený k útoku na německou posádku a v dílnách ČSD bylo vy- útoku na německou posádku.
trojeno a částečně vyzbrojeno 12 čet.

Po celý den se valil mohutný a nepřetržitý proud ustupujících Průjezd ustupujících německých armád z Moravy směrem od mostu a po Velkých Válech německých armád. k Bolešlavě. Bylo zjištěno, že se snaží dojetí do anglického zajetí.

V rozdělovárnách byly toho dne vydány ilegálně českým dobrovolníkům zbraně. Rozdělování zbraní kům zbraně.

K večeru počalo napětí opět stoupat, nymburská Němci byli stále Sváženi Němci. sváženi pod ochranou ozbrojených stáží na nádraží a nehlídání do připraveného tam vlaku červeného kříže.

Večer byl dán dílnami ČSD signál k shromáždění všech čl. dobro-Signál k útoku. volníků, aby byl připraven a podniknut útok na německou posádku. Německí vojáci se však pozdě večer zmocnili zásob, shromáždě- Kvapný odjezd německých v Dělnickém domě, nechali vlak s nymburskými Němci státi ke posádce. na nádraží a spěšně opustili město.

Konec války

Odzbrojování projíždějících Němců.. jednotel.

Zpráva o příjezdu sovětských tanků.

Zatýkáni Němců.

Trikolory, rudé stužky a pětícípé hvězdy.

Odboj č.s. mládeže.

Slavnostní schůze okres. národ. výboru.

Uklidnění.

9. května - Toho dne skončila válka. Němečtí vojáci zmizeli nebo chodili již odzbrojeni, české dobrovolnické oddíly byly neproti tomu vyzbrojeny dobří. Nymburkem však stále projíždějí oddíly plně vyzbrojených Němců, hledajících nějaký únik. Dobrovolnické jednotky proto počely na silnicích do města tyto zbytky německé armády odzbrojovat. Většinou se to dařilo hladce, někde však bylo nutno použítí zbraní (na pět tanků, střílejší při projíždění námentím, auto s německým plukovníkem a jeho rodinou na Boleslavské silnici a pod.)

Již v ranních hodinách se rozneslo po městě zpráva, že od Boleslavě projíždějí sovětské tanky: všude se vyzbrojovaly rudé prapory, také radnice byla ozdobena sovětským praporem.

Ozbrojené stáže přiváděly na okresní národní výbor Němce, kteří byli v Nymburce za okupace politicky činní a kteří byli zastaveni ve vlaku na nádraží. Zatčeno bylo přes 100 osob.

Slavnostní nálada dne se projevila i na všem občanstvu města: bylo hojně ozdobeno nejen trikolory, ale i rudými stužkami nebo rudými pětícípnými hvězdami.

V domě Utrouzké banky, v místnostech bývalé německé knihovny, se usídlil Odboj československé mládeže. Jeho členové vykonávali přípravné pomocné služby a počali již ihned prováděti práci pro vězně z koncentračního tábora v Terezíně, která byla toho dne vyhlášena.

V zasedací síni okresního národního výboru ústředí se konala první slavnostní plenární schůze okresního národního výboru. Slavnostní projev učinil předseda ing. Viktor Boháč. Po slovech předstí ned osvobození vlasti stručně vyvětil, jak došlo k organizaci přípravných prací pro vytvoření národního výboru. Ing. V. Boháč byl pověřen již v roce 1940 vybudováním tajné podzemní organizace. V posledních měsících byl v kontaktu s velitelem ruských partyzánských oddílů a s přiděleným českým politickým komisařem, jakož i s obvodovým vedoucím podzemního hnutí, v jehož čele byl důvěrník vlády Alex. Jejich protřednictvím byli také hlášena jména vedoucích osob budoucího Národního výboru kořické vlády. Národní výbor byl sestaven podle směrnic kořické vlády. Bylo dbáno, aby byly zastoupeny všechny složky národa, zvláště vstří dělnické, aby měl výbor ráz dělnický. Předseda zdůraznil pomýšitelnost členství v Národ. výborech a pravit: "Nechceme být reprezentanty, ale pracovníky, chceme položit základy republiky. Po rdbách odejdeme na místa, která nám budou určena." Okresní národní výbor složil na této slavnostní schůzi slib věrnosti republice a vládě a přijal tak dnem 9. května 1945 zákonně veškerou výkonnou moc na nymburském okrese.

V odpoledních hodinách se ruch ve městě poněkud uklidnil, německá auta projížděla k městu již s bílými prapory.

10. května. - V časných ranních hodinách se ozývaly pollice Vybíjení okolí.

Kymburke vyběhly a detonace, svědčící o tom, že vyčištění okolí od zbytků nepřátelských tlup není ještě zcela skončeno. Ve městě byl námořník již úplně klid. Na náměstí bylo zřehy shromážděno velké množství lidí, který zde stále s velkým nadšením sledoval proud radostných událostí. Asi k 7. hodině přijelo sovětské nákladní auto s vojevůdčí posádkou. Veliké nadšení se zmocnilo všech přítomných, kteří hlásivým voláním a míváním podporovali tyto první členy spojenecké rudé armády. Auto na trošičku chvíli zastavilo a rušský důstojník Gjedor Gjedorovič Filipčuk pronesl krátký projev ke shromážděnému občanstvu z balkonu okenní zabořiny hospodářské, sídla to Národního výboru. Pře hluměl do češtiny jeden z přítomných diváků. Jeť pochopitelné, že projev byl vylečen s velkým nadšením a odměřen broulivým potleskem a povoláním slávy rudé armádě. Hosté se však zdrželi ve městě pouze krátce a zřehy se vydali na delší cestu.

Nákladní auto se sovětskými vojáky.

Asi v 8:30 hod. hlásil místní rozhlas, že městem bude pro-Dřnímení o průjezdu jízdy rudé armády. Všeho občanstva se zmocnilo rozzechvění a rudé armády městem. Každý se připravoval na přivítání hostů. Ženy a dívky v národních krojích přiměly na náměstí hojnost bezových květů, aby jim přivítali sovětské vojáky. Náměstí se naplnilo tak, že již řadu let zde nebylo viděti tolik lidí pohromadě. Čelní průstřivníci ozbrojených i civilních složek, důstojníci, legionáři, hasiči a pod., si všichni zpráhovávali nymburské náměstí. Oud však přelst nepřítel Kymburku, neboť k velikému zklamání všech bylo oznámeno, že nákladní k vojně přehlídce v Praze bude Rudá armáda projížděti Kymburkem až zítra.

Zástupy se ovšem nerozesly, neboť náměstí a jeho okolí bylo nejvhodnějším místem, kde bylo možno něco viděti a slyšeti. Bohatě ozdobené domy, na nichž byla téměř všude vyvěšena vedle československé ještě rudá vlajka, krásně upravené výhledy soběry presidenta Benese, presidenta - osvoboditele T.G. Masarika a maršála Golina, to vše vyvířelo světeční náladu. Asi k 10 hod. přijelo z Jablonec čtyři nákladní auta s parthyziem, Rudou ruzi si dim. Kvalita veliké vítání, dorozumívání bylo někdy dosti obtížné, neboť ve skupině byli kromě Čechů, i Chorvatů a Rusové.

Výzdoba domů a výklad. skříní.

Příjezd partyzárnů.

Auto se zajatými vojáky SS.

Valičný soud.

V této době projíždělo náměstím i nákladní auto se zajatými německými vojáky útvaru SS. Bylo napadeno rozhorčeným obyvatelstvem, na jehož adresu byly z auta vyřihnuté nadávky.

Odpoledne odsoudil lidový soud 7 členů SS k smrti, v dílnách odsoudil válečný soud 4 členy SS k mrtvi. Odsouzení byli zastřeleni.

Auto s anglickými zajatci.

V odpoledních hodinách procházelo městem množství německých zajatců, kteří byli odváděni do sběrných táborů. Asi k 4 hodině přijelo na náměstí nákladní auto s anglickými zajatci z Pletboře. Opět nastalo veliké vítání, angličtí vojáci pořídili fotografie, občané jim opět přinesli posilnění (zvláště veliké bylo nadost z piva) a dřevěná zábrava brala až do chvíle rozloučení a odjezdu.

Příjezd prvých útvarů Rudé armády.

K 10. hodině přijely na náměstí první ruské motorisované jednotky. Mezi shromážděnými diváky propuklo veliké nadšení.

Na chvilku přijelo auto se sovětskými důstojníky a dva z nich (jeden plukovník „kvádina sovětského vozu“) promluví k občanům. Projev přehráděl podplukovník Gosar. Důstojníky pozdravil shromážděné Nymburáky i šestnáctiletý sovětský voják. U něj počty projízďeteli městem stále nové a nové jednotky. Dav na náměstí rychle vzrůstal a sledoval se zájmem sovětské vojáky, z nichž mnozí hučeli ne harmoniky a podívoval se i množství ruských žen - vyjádří. Ve- Večerní veselice. íce bylo náměstí slavnostně osvětleno, byly vypalovány rakety a zavěšena stájkoláva. Několik slov k lidu pronesl i Křížek sovětské bojovníce, ozdobené několika vyznamenáními.

Místní rozhlas hlásil toho dne, aby občane nabídli volné byty Byty pro sovětské pro sovětské důstojníky. Přihlášek bylo zatím daleko více, než žadatelů důstojníky. Veselice na náměstí byla ukončena až po půlnoci.

Přihem dne provedl národní výbor zapečetění německých bytů, Zapečetění něm. bytů. Ohlášeno byl i mezatimní výsledek sbírky pro vězně v Terezíně; Výsledek sbírky pro Terezín. 4 tisíce kusů oděvu a 250.000 Kčs na hotovosti.

Přesuny ruských jednotek byly prováděny po celou noc.

11. května - Příslušníci Rudé armády, kteří se minulého dne Další průjezd Rudé první představili Nymburku, procházeli nebo projízďeteli městem armády. po celý den. Důstojníci přespěli v mnoha nymburských podnících. Hlavní proud vjška se pohyboval jednak přes náměstí a přes most (mohutnější útvary), druhý proud (hlavně vozy s křivni) se valil po Velkých valech. Ještě pochopitelné, že na mno- Scény radosti. ha místech docházelo ke scénám radosti a k četným fotografováním skupin vojáků a dětí.

Němci a pro spolupráci s nimi zajistění Čechi byli poslání Pracovní nasazení na práce: zahrabávali zákopy, odstraňovali barikády a zbraně, Němců a kolabo- ženy byly podléhy, triletý atd. Incidentů s rozhořčeným občán- ranti. stvem nebylo mnoho, neboť většina přihlížejících se spokojila s po- hříváním a nějakým tím ostřejším výrazem. Němci byli označeni hi- kovým křížem.

Dobrovolníci z Nymburu provedli toho dne čistění lesů u Gao- Čistění lesů. ské a Píst. Bylo tam zatčeno 5 německých vojáků, kteří se zde ukrývali.

Odpoledne procházeli městem zpívající sovětské pěchok, kterou úvř- talo jásající obyvatelstvo. Městem projízďeteli též velké množství vozků s mongolskými koněky, jeden z nich měl dokonce připraveného velbloude. V pozdních odpoledních hodinách byly prováděny přes ná- městí (z ulice od mostu) velké vojenské přesuny, což bylo spojeno

Příchod a průjezd Rudé armády městem

s posílenou na jedinečný tisk pro všechny občany. Toho dne vyšlo 1. číslo "Novin národního výboru", které jsou určeny pro nymburský politický okres. Vydání je okresní národní výbor v Nymburce, řídí je redakční rada a kishnu se v Hřídkově tiskárně. V tomto úvodním čísle bylo otázkou zejména provedení okresního národního výboru, obsahující měřnice pro další konsolidační postup, dále výzva k přesnému dodržování zásobovacích předpisů (ovšem bez výhod pro Němce a bez omezení pro židy), upozornění, že hrozbě a dramcování budou křesány i smrti, výzva, že ukončité obraně a neboje všeho druhu musí být odevzdány a provedení předsednicka revolučního odborového hnutí, aby v zájmech bylo zabráněno škodám a ztrátám. Kromě toho obsahovalo číslo řadu článků a zpráv o událostech posledních dnů.

Beseda s Rudou armádou na náměstí.

Ve večerních hodinách se shromáždilo občanstvo na náměstí, aby zde probíralo s příslušnými Rudé armády. Rusští vojáci zde předvedli občanstvu dva ruské žurnály a ruský film, včera byla druhá zábava, pouliční osvětlení bylo opět v provozu a rovněž vyřadění výlohy krásně opět zářily do noci. Na náměstí byly vyvěřeny vyhlášky, že dne 12. května se bude konat na náměstí revoluční manifestace.

Taneční zábava.

V pozdních večerních hodinách uspořádali rusští vojáci na hřišti záložního gymnasia taneční zábavu se zpěvem a hojnými pískáními.

12. května - Oblíbené manifestace se nekonala vzhledem k veli-řesuny sovět. jednotkám příslušným jednotek Rudé armády. O této změně se však ven-tek. Konečně obce dověděly příští pozdě, a proto již od rána přicházely Příchod občana z velkého proudu lidí z okolí, často též s hudbou, jindy opět autou-venkova. Vy a náhledními auty. Všechny tyto davy se shromáždily na náměstí, kde vítaly projevující sovětské vojáky a sledovaly se zájmem práci zajištěných Němců a kolaborantů, kteří zde měli dlejší.

Jelikož bylo značné horko (30°C), ověřovali se četní příslušníci Velké koupání v Labi. Rudé armády v Labi. Hojně obzavené břehy řeky poskytovaly zcela mimořádný vzhled, neboť mezi koupajícími byly zastoupeny nejúctěnější národy Sovětského svazu. Neobvyklým dopmem přisobil i nedostatek koupacího oděvu u některých vojínů.

Mnoho sovětských důstojníků bylo přidělováno do místních přidělování důstojníků byli. Nutno přiznat, že všechno obyvatelstvo ochotně a rádo po- do byli. shylovalo vojákům co největší pohodlí.

Večer se opět občanstvo veselilo s ruskými vojáky na náměstí Veselice na náměstí. a na hřišti ze reálnými gymnasiem. Spívalo se a tančilo dlouho do noci a četné ukázky vybuchovaly neustále do noci. Ze tohoto besedování byla uzavřena mezi občany a vojáky četná přátelství, která byla základem budoucího dobrého poměru.

V Hřídkově městském divadle se večer konal koncert Rudé armády, koncert Rudé armády pro nymburskou veřejnost. Na pořadu byla čísla hudební, v divadle. pěvecká, taneční atd. Zvláště zaujal diváky, kteří zcela zaplnili divadelní sál, výstup dvou členů moskevské opery. Závěr večera se stal jako manifest pro ruskou a československou kulturní spolupráci, který byl pronesen předsedou okres. národního výboru ing. V. Boháčem. Účastníci přidělil okres. národní výbor členům osazemstva pod-